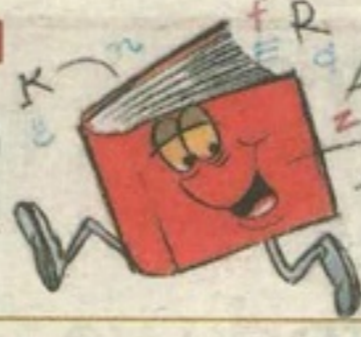

KİTAP

RENKLER... SESLER... HARFLER...

AYTÜL AKAL • ÇİĞDEM GÜNDEŞ • MAVİSEL YENER • MUSTAFA DELİOĞLU

Çocuk edebiyatında göçmenlik, sığınmacılık

İFransız oyun yazarı ve senarist Jean-Claude Grumberg'in ırkçılık, adalet, özgürlük, göçmenlik, temalarını mizahi bir dille anlattığı çocuk romanı "Çabuksığınlar" yayımlandı.

KİTAP GÖLGESİ

MAVİSEL YENER

www.maviselyener.com

Göç olgusunun izdüşümleri, insanlığın ilk sözlü edebi ürünlerinden beri, göç izlekli yapılarla karşımıza çıkar. Mülteci çocukların sayısı gittikçe artarken çağına tanıklık eden çocuk edebiyatında da bu konunun yer alması elbette gerekir. Kendini sürekli tehdit altında hisseden, ürken, ezilen, adaletsizlik değirmeninde ufalanan, siyasi çıkarların oyuncağı olan, horlanan, yüreği kırgın çocuklar olduğunu bile bile onları görmezden gelebilir mi edebiyat?

Türkiye'de bulunan 22 ayrı kampta kalan mültecilerin sayısının 225 bin civarında olduğu, ayrıca bu kampların haricindeki toplam Suriyeli mülteci sayısının 1400 civarında olduğu tahmin ediliyor. Mülteci kamplarının dışında kalanlardan, okula gidemeyen 500 bin civarında çocuk bulunuyor.

Dünyanın ve Türkiye'nin gündeminde olan göçmenlik, mültecilik gibi zor bir konuyu çocuk okuru incitmeden işleyen çocuk ve gençlik kitaplarından bazılarına Kitap Gölgesi'nde büyüteç tutmuştum. Bunlar arasında, Müge İplikçi'den Kömür Karası Çocuk (Günüşiği Yayınları), Shaun Tan'dan Uzak (Desen), Şule Tankut Jobert'den Okul Çok da Sıkıcı Değilmiş (Kelime Yayınları), Frank Cottrell Boyce'dan Benim Adım Hiç Kimse (TUDEM), Gülsevin Kırıl'dan Umut Sokağı Çocukları (Günüşiği Kitaplığı), Muhammed Rıza Serşar'dan Küçük Göçmen (Demavend Yayınları), Çiğdem Sezer'den Juju Beni Unutma (Bilgi Yayınevi) ilk anda anımsadıklarım. Tank ve

Beyaz Karga'yı da unutmamak gerekir. Bu kitap, Somali, Sudan, İran ve Afganistan'dan gelen çocuklar ile yapılan bir atölye çalışması sonucu ortaya çıkmıştı. Sarı Gaga Yayınları'ndan Esra Okutan'ın editörlüğünde, Sadi Güran'ın çizimleri ile basılmıştı. Şair-Yazar M. Ruhî Şirin'in başkanlığını sürdürdüğü Çocuk Vakfı'nın mülteci çocuklarla ilgili yaptığı çalışmaları da zaman zaman sayfamızda duyurmuştuk. Bu kez, göçmenlik ve sığınmacılık izlekli Çabuksığınlar var Kitap Gölgesi'nde.

SÜRGÜN OLMANIN ACISI...

Romanda tanıştığımız Çabuksığınlar'ın hayatını anlamak da anlatmak da kolay değil! Onların vatani da kimlikleri de yok. Roman boyunca isimlerine rastlamayacaksınız. Dünyanın hiçbir yerine sığmayıp başarısız olmuş, itilip kakılmış insanlar. Onlar her yerde ve hiçbir yerde... Barınaksız olmanın ne demek olduğunu asla anlayamayan, vatani ve evi olan insanlar onları sevmiyor! Çabuksığınlar, sürgün olmanın acısını yüreklerinde duyumsayıp

bunu müzik aracılığı ile dile getiriyor. Peki, onların özgür ve mutlu olabileceği bir ülke var mı?

Çabuksığınlar'dan olan Çabuksığın ailesi, sevebilecekleri, kendilerini evlerinde hissedebilecekleri bir ülke aramak üzere yola koyuluyor. Çocukların her biri sevdiği enstrümanını yüklenip anne babasının peşine düşüyor. Şarkı söyleyerek ilerlerken aşılmaz sınıra geldiklerini fark ediyorlar. Ceplerinde beş para yok! Sınırı üniformalılar bekliyor; onlar da Çabuksığınları sevmiyor. Geceyi bekleyip bir Çabuksığın ninnisi ile nöbetçileri uyutarak sınırdan geçmek hiç de zor olmuyor.

Çabuksığın ailesinin vardığı yeni ülke, onları pek dostça karşılamıyor. İlk durakları, polis onları götürdüğü Adalet Sarayı. Adaleti sağlamakla yükümlü kişilerin onlara yaptığı öneri, insanın insana yaptığı zulmü ortaya koyuyor: "Buradaki insanlar Çabuksığınları sevmiyor, burada hepimiz Schnellbunker'iz ve sizin de en kısa sürede Schnellbunker olmanızı şiddetle öneririz" (s. 37). Fakat

Schnellbunker olabilmek için Çabuksığınlığı ve müziği bırakmaları gerektiğini de belirtiyorlar. Büyük çocuk, bir yolu bulup Adalet Sarayı'nın meydanına fırlıyor, kemanını çıkarıyor kutusundan. Çalıyor, çalıyor, daha fazla çalıyor, tutku, kararlılık ve duyguyla çalıyor. İşte yine bir üniformalı! Onay belgesi, dolaşım izni, kamu alanında müzik yapma izni olmayan bu çocuğu, sınır karakoluna gönderiyor hemen. Çocuk ile aile birbirlerini kaybediyor artık.

"GİDİP BAŞKA ÜLKENİN KALDIRIMLARINDA UYUYUN"

Üçüncü şahıs diliyle anlatılan romanın bu noktadan sonraki çizgisi, paralel olaylar üzerinden akıyor. Biri ailenin büyük çocuğunun hayatı, diğeri ailenin hayatı. Bunlar döner sahnede yer alıyormuşçasına, dönüşümlü olarak anlatılıyor.

"Gidip başka ülkenin kaldırımında uyuyun," diye öneren, onları düşman gibi gören Schnellbunkerler ile kendileri arasında umarsız bir çelişme görüyor Çabuksığın ailesi. Bu büyük düşmanlık duygusunun içinde hiçbir değişme umudu yok. Böylece, yeni rotaları Prestocasa denilen ülke. Oradan da sınır dışı edilmeleri uzun sürmüyor.

Çabuksığın ailesinin büyük çocuğunun sınır dışı edildiği ülkedeki hükümet değişikliğinin ardından tüm Çabuksığınlara yönelik bir kanun hazırlanıp yürürlüğe konuyor. Çabuksığınlar'ın, cezai takibe uğramamak için tüm çocuklarıyla beraber derhal ve kendi istekleriyle alınlarına, burunlarının çatısına, yani kaşlarının arasına rahatlıkla görülebilir bir "Ç" dövmesi yaptırmaları isteniyor. Büyük çocuk, bu insanlık dışı uygulamayı reddedip bir gemiye bineyerek ülkeden kaçıyor. Elbette romanın ilerleyen sayfalarında başka sürprizler bekliyor okuru.

ÖTEKİLEŞTİRME...

Romanda anlatılan aileye sürekli olarak reddedilme duygusunun yaşatılmasının ardında, insan ırkının bilinçaltına hapsedilmiş geçmiş yatar. Kişisel duygular geçip gitse de ortak bellek bunları unutmaz. Çabuksığın ailesi sürekli müzik yaparak sanatın an ve yalın bir dışavurum olduğunu kanıtlar. Müzikleriyle yaşamları arasındaki ilişki, romanın bütünlüleyici ögesi olarak karşımızda durur. Çabuksığınlar, Schnellbunkerler, Prestocasalar, yazarın sunduğu deneysel dünyalar olarak algılanmakla birlikte, o ülkeleri istediğiniz ülkelerle özdeşleştirebilirsiniz. Derin ve önemli öğeleri kapsayan, evrensel boyuttaki sorunları işleyen, sıkı dokulu bu kurmaca yapıt, dramatik bir ötekileştirmeye dikkat çekiyor. Aslında, ötekileştirme bir yanılısamadır. İnsan, bir

